Portret Silviusa Leopolda Weissa, Irina Birula, 2010, olej na płótnie

Drgnienia lutni
Festiwal muzyki Baroku

Silvius Leopold Weiss

Silvius Leopold Weiss

Silvius Leopold Weiss specjalizował się w grze na instrumentach strunowych szarpanych takich jak lutnia, arcylutnia czy teorba. Współcześni mówili i pisali o nim w samych superlatywach, najpierw jako o cudownym dziecku muzyki, a potem „najwspanialszym mistrzu lutni” (Luisa Gottsched) czy ,,światowej sławy wirtuozie” (Johann Mattheson). Ten wielki mistrz epoki późnego baroku, rówieśnik i kolega Jana Sebastiana Bacha, urodził się w Grodkowie, na terenie dzisiejszej Polski w 1687 roku. Już jako dziecko Silvus Leopold Weiss z powodzeniem prezentował swój talent na cesarskim dworze Leopolda I. Wkrótce został też zatrudniony na dworze Karola Filipa von Neuburg (1661– 1742) rezydującego w Brzegu koło Wrocławia, a zatem pierwsze lata artystycznej działalności kompozytora związane są głównie z terenami dzisiejszej Polski.

Po kilku latach europejskich peregrynacji, w tym na dworze królowej-wdowy Marysieńki Sobieskiej (1710-1714) Weiss przyjął ostatecznie stanowisko dworskiego lutnisty (Hoflautenist) u króla polskiego i elektora saskiego Augusta II Mocnego w Dreźnie. Warto podkreślić, że ze względu na swój wyjątkowy talent był tu najlepiej opłacanym muzykiem. Weiss pozostał na dworze elektora do końca swojego życia, którego kres przypadł na rok 1750, a zatem umarł w tym samym roku co Jan Sebastian Bach.

Warto więc w tym kontekście podkreślić, że obaj artyści doskonale się znali, cenili, a także wspólnie grywali, głównie w Lipsku. Luisa Gottsched korespondująca z Weissem, zapalona lutnistka-amatorka, w wydanym przez jej męża Handlexicon oder Kurzgefasstes Wörterbuch der schönen Wissenschaften und Freyem Künste (Lipsk 1760) pisała w haśle poświęconym kompozytorowi, że „do pewnego stopnia można nazwać tego wspaniałego artystę ojcem lutni, bo z nim nabrała ona kompletnie innej formy”. Wskazywała na wprowadzone przez Weissa zmiany w budowie lutni. Wielbicielka Weissa uważała także, że jego kompozycje wyróżniały się spośród całego dotychczasowego repertuaru lutniowego. Opisując natomiast styl wykonawczy kompozytora Gottsched podkreślała: „Jego uderzenie było bardzo miękkie, delikatne; słyszało się je, ale nikt nie wiedział skąd wydobywały się dźwięki. W graniu fantazji nie miał sobie równych; piano i forte było całkowicie w jego władzy. W skrócie, był panem swojego instrumentu i mógł zrobić z nim wszystko co chciał”.

Związki Silviusa Leopolda Weissa z królewskim rodem Sobieskich

Sławny, królewski ród Sobieskich – pamiętny dzięki ocaleniu Europy przez władcę Polski Jana III Sobieskiego w bitwie z Imperium Osmańskim pod Wiedniem w 1683 r – był wielkim mecenatem kultury. Po śmierci króla Jana III, właśnie w Rzymie zamieszkała królowa-wdowa Maria Kazimiera Sobieska wraz z licznym dworem. Również w Rzymie zamieszkał na stałe i zmarł w 1714 r. urodzony w Oławie królewicz Aleksander Sobieski. Stworzył on własną wersję arkadyjskiego dramma nobile. W latach 1710-1713 zrealizował w swoim rzymskim teatrze kilka spektakli operowych, we współpracy z kompozytorem i scenografem Filippo Juvarra. Królewicz Aleksander czasami osobiście występował w swoich przedstawieniach.

I właśnie znajomość Weissa z królewiczem Aleksandrem okazała się tak ważna dla coraz sławniejszego kompozytora, zatrudnionego na dworze Karola Filipa von Neuburg (1661– 1742) rezydującego w Brzegu. Jego talent dostrzeżony został przez braci królewiczów Sobieskich – Jakuba, ale przede wszystkim Aleksandra i Konstantyna rezydującymi w pobliskiej Oławie. Najważniejszy dla dalszego rozwoju kompozytora okazał się właśnie jego kontakt z Aleksandrem Sobieskim, z którym kompozytor wyjechał do Rzymu w 1710 roku. Tu, w pałacu królowej-wdowy Marii Kazimiery Sobieskiej, Weiss współtworzył wykonania oper prezentowanych w prywatnym teatrze królowej. Realizował też basso continuo w serenatach, kantatach i innych utworach okolicznościowych, które królowa Marysieńka organizowała, aby przypominać rzymianom, papieżowi, kardynałom i licznej arystokracji, w tym zagranicznym dyplomatom o wielkich czynach jej męża Jana III. Można też przypuszczać, że Weiss umilał królowej swoją muzyką prywatny czas. On sam niezwykle skorzystał na pobycie we Włoszech, poznając muzykę tak wybitnych ówczesnych kompozytorów jak Alessandro i Domenico Scarlatti, Arcangelo Corelli, Francesco Gasparini czy Antonio Caldara. Kompozytor przyswajał ich styl, ale także zapoznał się z rzymskimi instrumentami i komponował. Rzymski okres Weissa zakończyła śmierć królewicza Aleksandra Sobieskiego w 1714 r.

Oficjalny portret Marii Klementyny Sobieskiej
Martin’s Studio Meytens.

Zamek w Oławie, Friedrich Bernhard Werner
Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Wrocławskiego

Królewicz Jakub Ludwik Sobieski
Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie

Lute Duo Plus

Założyciele i członkowie zespołu LUTE DUO Anna Kowalska i Anton Birula pragną przybliżyć słuchaczom na długo zapomniany repertuar na dwie lutnie barokowe. Zafascynowani utworami powstałymi u schyłku historii lutni, zamierzają popularyzować tę wspaniałą muzykę wobec dzisiejszych odbiorców. Wyjątkowy program jest poświęcony rekonstrukcjom oraz aranżacjom duetów S.L. Weissa na 13-chórowe lutnie barokowe. Projekt „Lute duo Plays Bach" natomiast został poświęcony muzyce J. S. Bacha – jego dziełom na lutnię solo oraz transkrypcjom lutniowym jego kompozycji na skrzypce, wiolonczelę i inne instrumenty. W 2017 roku w ramach festiwalu FCCH Early Music Season w Pekinie i Wuhanie (Chiny), Anna i Anton rozpoczęli realizację pierwszego w historii lutni programu „Bach meets Weiss", składającego się wyłącznie z duetów Silviusa Leopolda Weissa i Jana Sebastiana Bacha. Anna i Anton z powodzeniem prezentowali swoje projekty koncertowe na międzynarodowych festiwalach muzycznych w Polsce, Rosji, Austrii, Belgii, Bułgarii, Chinach, Chorwacji, Czechach, Estonii, Francji, Finlandii, Niemczech, Holandii, Mołdawii, Rumunii, Szwajcarii, Ukrainie, Włoszech oraz na Litwie i Łotwie. Projekt LUTE DUO PLUS jest nowatorskim połączeniem duetu lutniowego i organów. Instrumenty te na przestrzeni wieków inspirowały siebie nawzajem, czego kulminacją była twórczość Silviusa Leopolda Weissa i Jana Sebastiana Bacha. W skład zespołu wchodzą Anna Kowalska, Anton Birula i Alisa Birula.

Anna Kowalska studiowała lutnię u prof. Toyohiko Satoh, Nigela North'a i Joachima Helda w Królewskim Konserwatorium w Hadze. Zanim zajęła się instrumentami historycznymi odebrała profesjonalne wykształcenie w zakresie gry na gitarze klasycznej. Muzyczne zainteresowania Anny sięgają daleko poza świat muzyki dawnej.

Ojciec, choć amatorsko, to znakomicie grał na akordeonie i zawsze wspierał zainteresowania muzyczne córki. Rodzice byli często pierwszymi osobami, którzy przybliżali jej różne gatunki muzyki klasycznej czy popularnej. Zaznajomili Annę m.in. z tradycyjną muzyką celtycką, dzięki temu granie na koncertynie angielskiej i skrzypcach jest jej pasją, którą łączy z fascynacją lutnią i instrumentami szarpanymi. Anna prowadzi klasę lutni w Akademii Muzycznej im F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy.

Anton Birula rozpoczął swoją edukację muzyczną na fortepianie oraz gitarze, a na początku lat 90. ukończył również studia fotograficzne specjalizując się w fotografii artystycznej. Praca nad zdjęciami w ciemni była okazją, aby równolegle zapoznać się z ogromną ilością utworów, zwłaszcza muzyki dawnej. Sprawiło to, że Anton zainteresował się tą dziedziną muzyki, a przede wszystkim utworami lutniowymi Silviusa Leopolda Weissa oraz Jana Sebastiana Bacha. Ta fascynacja zaprowadziła go do Holandii oraz Niemiec, gdzie studiował lutnię u prof. Toyohiko Satoh w Królewskim Konserwatorium w Hadze oraz u prof. Konrada Junghaenela w Hochschule für Musik w Kolonii. Szczególnie zainteresowały go transkrypcje na lutnię barokową solowych utworów skrzypcowych i wiolonczelowych J. S. Bacha. Anton Birula prowadzi klasę lutni w Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy.

Alisa Birula ur. 2003. Edukację rozpoczęła w 2010 roku w ZPSM im. K. Szymanowskiego w Warszawie w klasie prof. Marii Grzebalskiej gry na fortepianie. W roku 2015 zaczęła naukę gry na organach w klasie prof. Emilii Dziubińskiej. Doskonaliła umiejętności podczas lekcji i warsztatów u prof.: Urszuli Bartkiewicz, Ennio Cominetti, Vincenta Dubois, Marii Erdman, Vincenta Rangera, Johanna Vexo, Dmitry'a Zubova. W latach 2018–2020 Alisa zdobyła II miejsce w XI Krakowskim konkursie młodych organistów (18–25 listopada 2018 roku), wyróżnienie w IX Ogólnopolskim Konkursie Organowym uczniów szkół muzycznych I i II stopnia w Olsztynie (22–24 marca 2019 roku) oraz III miejsce w grupie starszej na XV Białostockim Festiwalu Młodych Organistów (10–11 października 2019 roku). Uczestniczyła w Festiwalu „Beethoven Plus 2019" w Altaussee, Austria, w VI Międzynarodowym Organowym Festiwalu Bożonarodzeniowym „Adeste Fideles" 2019 w Sankt Petersburgu, Rosja, w XXI Międzynarodowym Festiwalu Muzycznym „Świnoujskie wieczory organowe - muzyczne perły baroku" 2019, a także w festiwalu „Jesień z Elsnerem i Weissem" 2018 w Grodkowie. Alisa jest stałym członkiem zespołu LUTE DUO PLUS, z którym prowadzi działalność koncertową od 2016 roku.

Kultura muzyczna Baroku

Kultura muzyczna Baroku oraz dźwięk lutni wydają się już odległą historią. Niniejsze wykonania pragną historię tę przywrócić do życia i podać współczesnym w pociągającej formie. Dlatego też wybór dla koncertów wnętrz kościelnych i pałacowych w których muzyka dawna uzyskuje należną jej mistyczną barwę i bezbłędną akustykę.

Główną ideą projektu jest odnalezienie „jedności miejsca, przestrzeni i muzyki". Muzyka S.L. Weissa wykonywana w unikatowy sposób, bo na dwie lutnie jednocześnie oraz organy brzmi w niepowtarzalny sposób. Idąc za głosem naocznych świadków wspólnych improwizacji Weissa z Bachem wykonania te były wręcz zjawiskowe. Zapraszamy Państwa na pięć koncertów muzyki S.L. Weissa. Ukażą one wspaniały wkład twórczy kompozytora w kulturę muzyczną epoki baroku w perspektywie zarówno regionalnej, narodowej, jak i światowej.

Klaudyna Żołnierek

Absolwentka Akademii Muzycznej w Bydgoszczy w klasie gitary Krzysztofa Pełecha oraz w klasie lutni Antona Biruli. Jako lutnistka koncertuje solo, w duecie AbsoLutes z Marią Wilgos oraz z wieloma znaczącymi polskimi zespołami muzyki dawnej. Współpracowała m. in. z Intemperatą, Musicae Antiquae Collegium Varsoviense, Royal Baroque Ensemble, Cappellą dell'Ospedale della Pieta oraz Capellą 1547. Jest laureatką konkursów ogólnopolskich i międzynarodowych jako solistka i kameralistka (m. in. II nagroda w VI Międzynarodowym Konkursie Maurizio Pratola w Aquili). Od 2018 roku studiuje Kameralistykę w Staatliche Hochschule für Musik w Trossingen, w klasie prof. Rolfa Lislevanda. Od wielu lat prowadzi również działalność pedagogiczną.

Stefan Jasiniefta

Stefan Jasiniefta jest lutnistą pochodzenia polskiego, urodzonym na Białorusi. Obecnie jest studentem Akademii Muzycznej im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy w klasie lutni Antona Biruli i Anny Kowalskiej. Gra na lutni, gitarze klasycznej i barokowej. Skończył Szkołę muzyczną No 1 w Pińsku w klasie lutni Juria Dubnowickiego i gitary klasycznej Denisa Wiśniowieckiego. Jest 10-krotnym laureatem konkursów międzynarodowych i krajowych. W repertuarze ma utwory Bacha Weissa, Gaultier, Reusnera. Jest również kompozytorem, komponuje współczesne utwory na lutnię (Wspomnienia o Warszawie; Wędrówki po morzach Atlantyku) i gitary (Etiuda A-dur; Po deszczu; Procesja Zygmunta III, Walka na polu Kosowym (jeszcze nie ukończona, napisane są 3 części)), dwukrotny laureat międzynarodowego konkursu w Homlu w nominacji kompozytorów.

Program koncertów
Silvius Leopold Weiss
(1687–1750)

PROGRAM I

Anna Kowalska – lutnia barokowa
Alisa Birula – organy
Anton Birula – lutnia barokowa

Ouverture C-Moll – organy

Suita a-moll L'Infidele (Manuskrypt Drezdeński)
Entree – Courante – Musette – Menuet – Sarabande – Païsanne

Ciaccona A-dur – organy

Suite C-dur (Manuskrypt Drezdeński)
Prelude – Allemande – Courante – Sarabande – Presto

Siciliana & Presto c-moll – organy

PROGRAM II

Anna Kowalska – lutnia barokowa
Alisa Birula – organy
Anton Birula – lutnia barokowa

Ouverture C-Moll – organy

Suita Nr 15 a-moll L'Infidele (Manuskrypt Drezdeński)
Entree – Courante – Musette – Menuet – Sarabande – Païsanne

Ciaccona A-dur – organy

Suite Nr 29 g-moll (Manuskrypt Drezdeński)
Prelude – Allemande – Passepied – Bourée – Sarabande – Gigue – Ciaccona

Siciliana & Presto c-moll – organy

Stefan Jasiniefta – lutnia barokowa

Sonata F-dur (Manuskrypt Drezdeński)
Allemande – Courante – Bourre – Sarabande – Menuet 1 – Menuet 2 – Gigue

Suita d-minor (Manuskrypt Drezdeński)
Allemande – Courante – Sarabande – Gigue

Suita E-flat major (Manuskrypt Drezdeński)
Prelude – Allemande – Rigaudon – Sarabande – Gavotte – Menuet – Le Sans Souci

Klaudyna Żołnierek – lutnia barokowa

Suita d-moll Nr 36 (Manuskrypt Drezdeński):
Fantasia – Allemande – Courante – Sarabande – Gigue

Suita F-dur Nr 28 (Manuskrypt Drezdeński):
Allemande – Sarabande – Presto

Fantasia c-moll (Manuskrypt Londyński)
Suita c-moll (Manuskrypt Drezdeński): Sarabande – Courante

Suita C-dur Nr 10 (Manuskrypt Drezdeński):
Sarabande – Menuet

Suita D-dur N2 (Manuskrypt Londyński):
Preludium – Passacaglia

Kościół pw. św. Michała Archanioła w Grodkowie, mieście urodzin Silviusa Leopolda Weissa.

PARTNERZY PROJEKTU

Związek Szlachty Rzeczypospolitej w ramach swej misji na rzecz przywracania dziedzictwa i splendoru Pierwszej Rzeczypospolitej proponuje Państwu spotkanie z wspaniałym brzmieniem muzyki dawnej w programie „Drgnienia Lutni – festiwal muzyki baroku". Koncerty zespołu LUTE DUO PLUS oraz indywidualnych lutnistów – Klaudyny Żołnierek i Stefana Jasiniefta – przygotowane przez Fundację ARS RESTITUTA, wprowadzą Państwa w kompozycje Silviusa Leopolda Weissa, najwybitniejszego europejskiego mistrza lutni.

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach programu „Muzyka", realizowanego przez Narodowy Instytut Muzyki i Tańca

PATRONATY MEDIALNE

Więcej informacji na stronie: **www.slweiss.eu**